

2022. évi kutatási jelentés

Összeállította:
Bauer Márton és Barta Károly

Budapest-Szeged, 2023. január 25.

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Az engedélyes barlangok listája és a 2022-es tevékenységek összefoglalása	5
3. Tevékenységünk 2022-ben a Trió-barlangban.....	6

1. Bevezetés

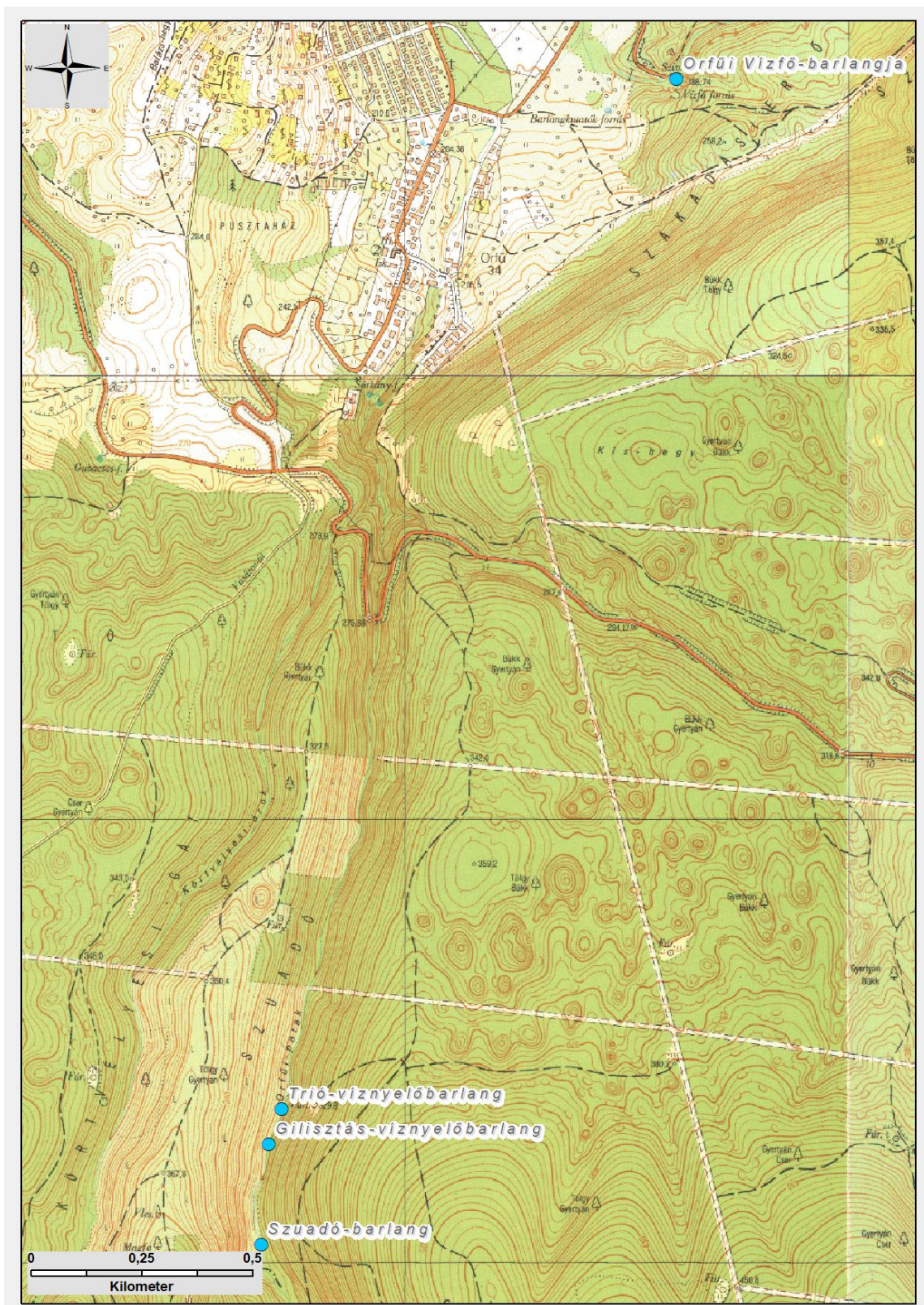
A Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület (továbbiakban SZKBE) az 1990-es évek közepétől foglalkozik a Szuadó-völgyi és a Vízfő-forrás környezetében lévő barlangokkal és azok feltárásával. Eddigi kutatásainknak köszönhetően 3 barlangot tártunk fel a Szuadó-völgyben. Ezek délről északra haladva a völgyben a következők: Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang, Gilisztás-víznyelőbarlang, Trió-barlang. Ezek közül kettő, a Szuadó- és a Trió-barlang napjainkra már megkülönböztetett védelmet élvez. Ezen felül a közhiteles barlangnyilvántartáshoz, a 2000-es évek első évtizedének elején/közepén készített legfrissebb kataszterezés, a Mészégető-források barlangjának szintén a 2000-es évek első évtizedének közepén történt továbbkutatása és számos kisebb barlang feltárása köthető az SZKBE tevékenységéhez.

Az SZKBE barlangfeltárásának fő célja továbbra is a Vízfő-barlangrendszerének a megismerése és ennek az országosan is kiemelkedő rendszernek a további feltárása. Az eddigi eredmények nagyban segítenek megismerni és megismertetni a Nyugat-Mecsek karsztfejlődését, hidrológiáját és barlangvilágát. A kutatások során a már ismert járatszakaszok dokumentálása, állapotuk megóvása és a védett értékek megőrzése is céljaink közt szerepelt.

Az SZKBE 2018-2022 közötti időszakra az alábbi karsztobjektumokra rendelkezett feltáró kutatási engedéllyel (1. ábra):

- Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang (4120-69)
- Gilisztás-víznyelőbarlang (4120-70)
- Trió-barlang (4120-71)
- Orfői Vízfő-barlang (4120-3)

Az engedélyt a Baranya Megyei Kormányhivatal adta meg 580-8/2018 iktatószámú határozatával.

1. ábra. Az 580-8/2018-as határozatban foglalt karsztobjektumok, melyre 2018 második felétől érvényes kutatási engedélye van az Egyesületnek

2. Az engedélyes barlangok listája és a 2022-es tevékenységek összefoglalása

Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang (4120-69)

A 2022. évben feltáró kutatás nem történt a barlangban. Az év során történt bejárások alatt változást nem dokumentáltunk a barlangban. A további feltárások legfőbb korlátja a végponti szifon, mely mind az igényelt infrastruktúrában, mind humánerőforrásban meghaladja egyesületünk jelenlegi kapacitásait.

Gilisztás-víznyelőbarlang (4120-70)

A 2022. évben feltáró kutatás nem történt a barlangban. A barlangot záró kockazár továbbra is rozsdás, így a barlang igen nehezen nyílik. Az év során történt bejárások alatt változást nem dokumentáltunk a barlangban. A barlangba beépített létrák továbbra is kiváló állapotban vannak. A 2022-es vízhiányos évnek köszönhetően a nyári időszakban az Orfűi-patak a nagyobb esőzések kivételével nem érte el a barlang bejáratát.

Trió-barlang (4120-71)

A 2022. évben feltáró kutatás nem történt a barlangban. Karbantartó munkálatok azonban voltak, melyeket a 3. fejezetben részletezünk.

Vízfő-forrásbarlangban (4120-3)

A 2022. évben feltáró kutatás nem történt a barlangban.

3. Tevékenységünk 2022-ben a Trió-barlangban

Tekintettel a kutatási engedélyünk közelgő lejártára és arra, hogy ezt követően a két évtizede beépített infrastruktúra előreláthatóan kihasználatlanul fog éktelenkedni a barlangban, indokoltnak tartottuk annak eltávolítását. Az említett infrastruktúra a korábbi kutatást segítő ideiglenesen elhelyezett gégecsőből és locsolótömlőből állt. Előbbiben villamos kábel futott, utóbbit a szén-dioxidos végpont szellőztetésére használtuk kompresszor csatlakoztatásával. Az elmúlt években a kb. 200-200 m hosszú vezetékeket visszabontottuk a 3. akna aljáig, ahol rendezetlen kupacban várták további sorsukat.

A 2022. július 23-24-i hétvégén került sor a kábelkötegek eltávolítására, mely az alábbi lépésekből állt:

- a) a tömlő és a gégecsőbe húzott vezeték kipattintása a tartóklipszekből;
- b) a tartóklipszek lecsavarozása;
- c) a rögzítésre szolgáló tiplik eltávolítása a falból;
- d) két kábel kihúzása a barlangból.

A művelet során a legnagyobb problémát a rögzítő csavarok korrodált feje jelentette, melyek miatt nem tudtuk mindenhol eltávolítani a tipliket a barlang falából, de a klipszek leszerelését és a kiálló csavarfejek eltüntetését ezeken a helyeken is megoldottuk. Ezeket barlangvédelmi szempontból tartottuk fontosnak.

A munkában résztvevők: Bauer Márton, Csépe Zoltán és Barta Károly.

Jó szerencsét!

Barta Károly
kutatásvezető-helyettes

ZÁRÓJELENTÉS

**A Baranya Megyei Kormányhivatal 580-8/2018.
számon az SZKBE részére kiadott kutatási
engedély keretében végzett barlangfeltáró
tevékenységről
2018-2022**

Összeállította:

Bauer Márton és Barta Károly

Budapest-Szeged, 2023. február 7.

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Az egyes barlangokban végzett tevékenységek összefoglalása	5
3. Összegzés	7

1. Bevezetés

A Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület (továbbiakban SZKBE) az 1990-es évek közepétől foglalkozik a Szuadó-völgyi és a Vízfő-forrás környezetében lévő barlangokkal és azok feltárásával. Eddigi kutatásainknak köszönhetően 3 barlangot tártunk fel a Szuadó-völgyben. Ezek délről északra haladva a völgyben a következők: Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang, Gilisztás-víznyelőbarlang, Trió-barlang. Ezek közül kettő, a Szuadó- és a Trió-barlang napjainkra már megkülönböztetett védelmet élvez. Az SZKBE barlangfeltárásának fő célja továbbra is a Vízfő-barlangrendszernek a megismerése és ennek az országosan is kiemelkedő rendszernek a további feltárása. Az eddigi eredmények nagyban segítenek megismerni és megismertetni a Nyugat-Mecsek karsztfejlődését, hidrológiáját és barlangvilágát. A kutatások során a már ismert járatszakaszok dokumentálása, állapotuk megóvása és a védett értékek megőrzése is céljaink közt szerepelt.

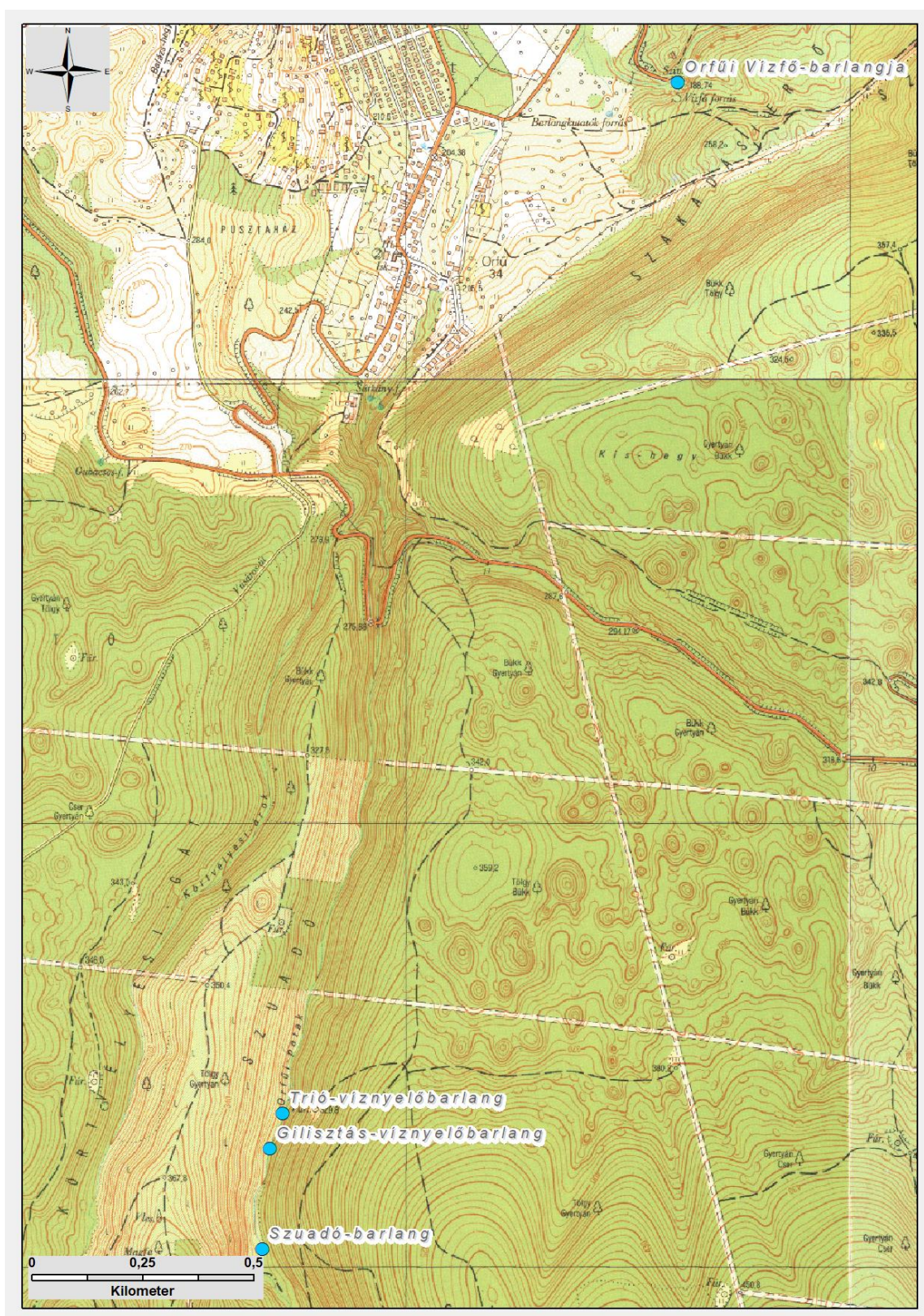
Az SZKBE 2018-2022 közötti időszakra az alábbi karsztobjektumokra rendelkezett feltáró kutatási engedéllyel (1. ábra):

- Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang (4120-69)
- Gilisztás-víznyelőbarlang (4120-70)
- Trió-barlang (4120-71)
- Orfűi Vízfő-barlang (4120-3)

Az engedélyt a Baranya Megyei Kormányhivatal adta ki 580-8/2018 iktatószámú határozatával.

Az öt engedélyes barlang feltáró kutatása komoly technikai kihívást jelentett egyesületünk számára, ugyanis a három Szuadó-völgyi víznyelő mindegyike vagy nehezen tágítható szálkő-szűkületben, vagy szifonban végződik, s ugyanígy a Vízfő-barlangnál a kb. 20 m-es mélységű végponti szifon leküzdése is csak bűvár bevonásával képzelhető el. Természetesen vannak könnyebben bontható mellékágak, illetve barlangrészek, de ezek jóval kisebb valószínűséggel vezetnek be minket a Vízfő-rendszer folytatásába.

Sajnálatos módon a technikai nehézségek mellett folyamatos munkaerőhiánnyal is küzdöttünk, ezért a kutatási alkalmak vagy kislétszámú karbantartásra, vagy nagyobb, de egy-egy hétvégénél nem hosszabb bontási kampányokra korlátozódtak. Mindezek a hatékonyságukon is meglátszottak.

1. ábra: Az 580-8/2018-as határozatban foglalt karsztobjektumok, melyre 2018-2022 között érvényes kutatási engedélye volt az Egyesületnek

2. Az egyes barlangokban végzett tevékenységek összefoglalása

Szuadó-völgyi-víznyelőbarlang (4120-69)

A 2018-2022. évben feltáró kutatás nem történt a barlangban, tevékenységünk kimerült néhány állapotfelmérő bejárásban. A további feltárások legfőbb korlátja a végponti szifon, mely mind az igényelt infrastruktúrában, mind humánerőforrásban meghaladja egyesületünk jelenlegi kapacitásait.

Gilisztás-víznyelőbarlang (4120-70)

A 2018-2022. évben feltáró kutatás nem történt a barlangban. Tevékenységünk a néhány állapotfelmérő bejárás mellett magába foglalta a bejárat többszöri kitakarítását. Erre azért volt szükség, mert a Gilisztás-barlang jelenleg a Szuadó-völgy aktív víznyelője, és a Trió-barlang szárazon tartásának alapvető feltétele, hogy a patak vize akadálytalanul tudjon a Gilisztás-nyelőbe áramlani. A barlangot záró kockazár rozsdás, így a barlang igen nehezen nyílik. A barlangban az öt év alatt lényeges változás az előző évekhez képest nem tapasztalható. A barlangba beépített rozsdamentes létrák továbbra is kiváló állapotban vannak.

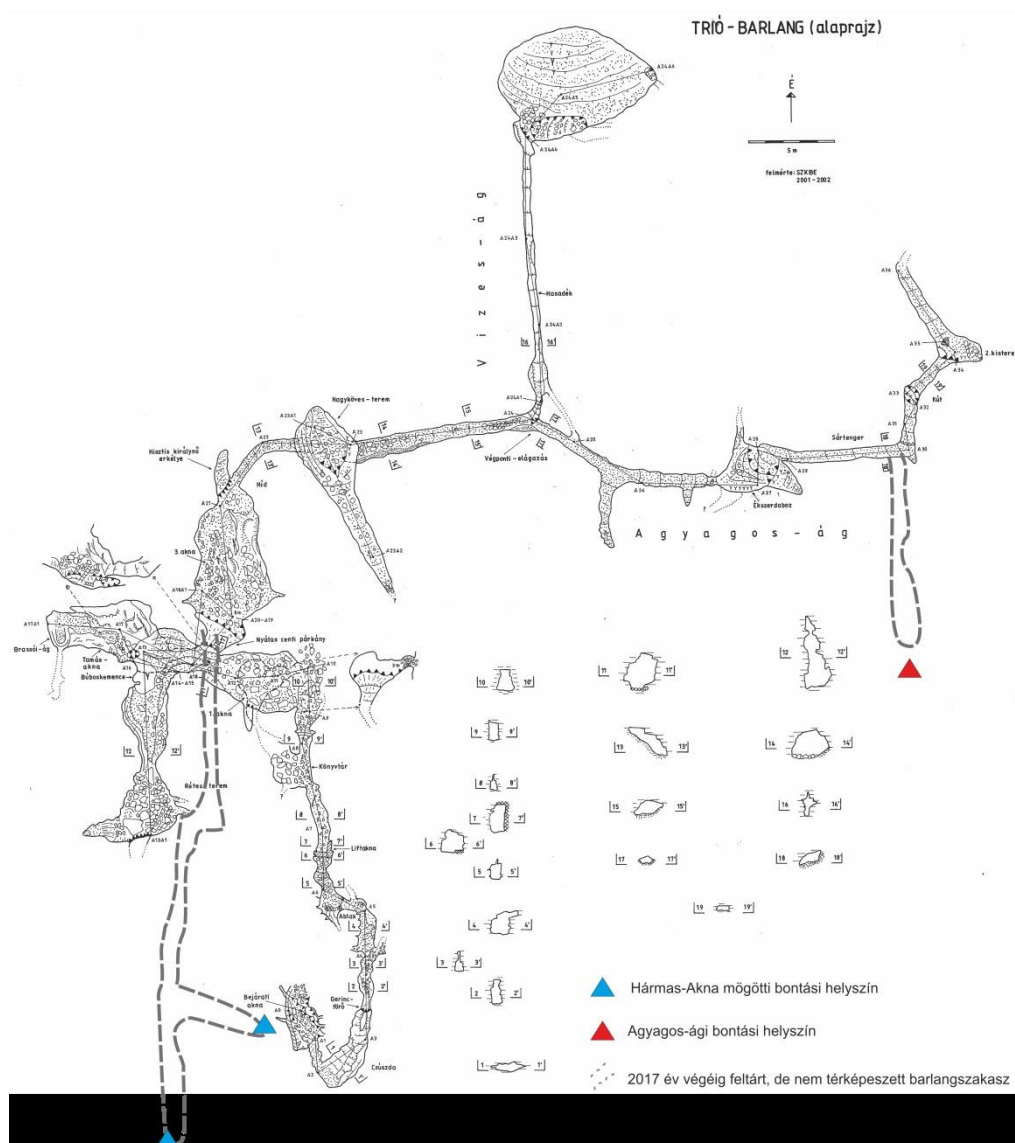
Trió-barlang (4120-71)

Az engedély időtartama alatt ebben a barlangban végeztük a legintenzívebb feltáró tevékenységet. Ez a korábban megkezdett végpontok, az Agyagos-ág és a Hármas-akna mögötti szakaszok további bontását jelentette (2. ábra).

Az Agyagos-ág oldaljáratában kb. 3 métert haladtunk előre. A munkát nagymértékben akadályozta a magas széndioxid-szint. A járatszelvény továbbra is 40-70 cm között változik, kb. 30 fokban emelkedik délkelet felé. A kemény agyagos kitöltésen túl egyéb kitöltés vagy képződmény nem található a járatban.

A Hármas-akna mögötti járatszakaszbán kb. 3,5-4 métert haladtunk előre. A járat továbbjutás szempontjából igen reményteljes. A járatnak kiváló légcsereje van, nagyméretű homokkő-tömbök találhatók benne, melyek a közeli felszíni kapcsolatra utalnak. Több alkalommal is láttunk denevéreket a járatban a számunkra ismeretlen részek felé elrepülni. Sajnos a további feltáró munkák járatbiztosítás nélkül nem végezhetők a komoly omlásveszély miatt. Becsléseink szerint az új járatok vagy a Bejárat aknába torkollanak, vagy egy eddig ismeretlen, a Gilisztás- és a Trió-barlang bejárata közötti eltömődött nyelővel vannak kapcsolatban.

Ötéves tevékenységünk zárásaként 2022-ben eltávolítottuk a korábban beépített kb. 200-200 m hosszú locsolótömlőt és elektromos kábelt a barlangból.

2. ábra: A Trió-barlang potenciális – komolyabb infrastruktúrát nem igénylő – feltárási pontjai

Vízfő-barlangban (4120-3)

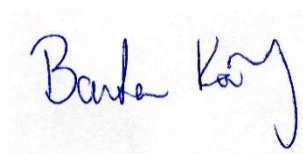
Itt kizárólag 2019-ben végeztünk feltáró kutatást, a Torony-ágban a Szintes-terem után kb. 2 métert haladtunk előre. A vésett járat kisebb fülkévé szélesedett, de nincs keresztasadék, és tovább kutatásra sincs esély, a járat szálkőben elszűkül.

3. Összegzés

A 2018-22. évi kutatási ciklussal előreláthatóan egy több mint 25 éves periódus zárul le az SZKBE életében. Jelenleg a tagok száma, aktivitása és motiváltsága nem tesz lehetővé nagyobb volumenű feltáró kutatást, és vélhetően a közeljövőben sem fog ez változni. Az eredeti célunk, a Vízfő-barlang rendszerének feltárása nem valósult meg, de a víznyelők oldaláról a fel nem térképezett járatszakaszokkal együtt feltártunk kb. 800 m-nyi barlangjáratot, és mindhárom barlangban megközelítettük vagy elértük a karsztvízszintet. A konkrét feltáró tevékenységek mellett több tucat cikk, szakdolgozat, diplomamunka és doktori értekezés született a barlangokról, illetve tágabb környezetükről, a Nyugat-mecseki-karsztról.

Ha tapasztalataink alapján meg kellene jelölni egy olyan pontot, mely kulcs lehet a Vízfő-rendszerbe való bejutáshoz, akkor egyértelműen a Sózó-nyelőt jelölnénk meg. Ezt azzal tudjuk megindokolni, hogy a felszíni morfológia ennél a nyelőnél utal a legjelentősebb felszín alatti eróziós tevékenységre, itt még a legnagyobb árvizek teljes vízhozama is előbb-utóbb elnyelődik, illetve a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület 1990-es években végzett tevékenysége nyomán feltárult barlang méretei és huzatviszonyai is ezt támasztják alá. Itt viszont a nagymennyiségű laza üledék és az árvízveszély miatt csak jelentősebb összefogással és anyagi ráfordítással, komoly földmunkákkal és járatbiztosítással érdemes újraindítani a kutatást. Reméljük, hogy a jövőben lesz olyan egyesület, amelyik felvállalja ezt a feladatot.

Jó szerencsét!

Barta Károly
kutatásvezető-helyettes